

Postskriptum: Nove junakinje

— 2004. godine Isa Rosenberger pozvana je na sudjelovanje na projektu "Schrumpfende Städte/Shrinking Cities", suradničkom projektu biroa Philippa Oswalta, Bauhaus-a u Dessau, archplus-a i Galerije za suvremenu umjetnost Leipzig. Odlučila je raditi sa ženama iz Centra za žene u sjevernom dijelu Wolfena (Christel Bär, Birgitt Heinicke, Diana Hiller, Sonja John, Rotraut Nieß, Elvira Radek i Birgit Wessel).

Kao i u prehodnim projektima Isa Rosenberger je krenula od mentalnih i medijskih slika koje imaju funkciju izgradnje identiteta, u ovom konkretnom slučaju od slika povezanih sa položajem žena u opustošenim bivšim industrijskim gradovima i/li regijama. Prije obrata one su junakinje rada – spomenik radnici u kemijskoj industriji ispred bivše ORWO-ove zgrade u Wolfenu bio je snažan i upečatljiv izraz ovoga razdoblja – a nakon obrata većina je radnica tvornice filmova izgubila zaposlenje. Postale su ekonomskim, odnosno radničko-političkim gubitnicama.

Međutim, "ova etiketa sa svojim pasivnim konotacijama zamagljuje pogled na višeslojne situacije i mnogostruke aktivnosti žena" (Rosenberger). Umjetnicu su zanimale alternativne strategije koje su žene razvile kada je značajno opao broj radnih mjesta, a identifikacije s onu stranu zaposlenja postale nužnost. Centar za žene u sjevernom dijelu Wolfena, odnosno grupa aktivnih žena, odlučila je surađivati s Isom Rosenberger, slijedeći izmijenjenu javnu percepciju žena prije i nakon obrata, prije svega diskrepanciju unutarne i vanjske percepcije u ulozi žena koje su nekoć privredivale a danas su

nezaposlene. Nakon što su odbačene neke projektne ideje, tim se složio oko postavljanja novog (suvremenog) spomenika. Ideja je nadovezuje na gorespomenutu lokalnu tradiciju spomenika ženama: Radnica u kemijskoj industriji, spomenik iz 1965., reprezentirao je nekoć 8.000 radnica u pogonu s najvećim udjelom žena u nekadašnjem DDR-u. Ali koji bi oblik (samo)reprezentacije mogao zauzeti ovo mjesto?

U filmu Ise Rosenberger – "Spomenik Centru za žene (The Making Of)" postavljanje novog spomenika jest, doduše, polazna točka i lajtmotiv, ali istodobno i povod i opravdanje da se položaj žena dovede u središte javnosti.

O planiranom spomeniku, nizu zastava s različitim rečeničnim fragmentima – 1. ostati, 2. a otići, 3. odvažiti se na pokušaj, 4. je naša snaga, 5. šareno a ne sivo, 6. vlastito snimanje – tijekom filma se raspravlja s različitim osobama, u procese su uključeni i lokalni donositelji/ce odluka, čak štovitiše pridobilo ih se za podršku.

Tekstovi na zastavama, kao kolektivni proizvod, također strukturiraju film. U šest sekvenci inicijatorice spomenika izvještavaju o svom životu, analiziraju i komentiraju svoj novonastali društveni položaj nakon obrata te aktivno – uz zvukove grupe Rammstein – zastupaju svoje interese. Pogledi unatrag u povijest, poput propagandnoga spota iz razdoblja DDR-a ili isječaka iz prvog filma u boji s materijalima iz Wolfena, snimke radijskoga intervjua MDR-a ili prilog regionalne televizije o nastanku novog spomenika, ukazuju na lomove između starih i novih identifikacija. Kontrastnim i kontrastirajućim slikama "junakinja rada", državno propisanoga optimizma

DDR-a, izvještajima o lošim radnim uvjetima u tvornici filmova ili o gubitku društvenoga značaja starijih žena danas, Isi Rosenberger polazi za rukom da zabilježi i prisvoji promjene u (ideološkim) stavovima.

"The Making of" polazi od (simboličke) vrijednosne strukture, koju je pokrenula promjena političkog sustava i ekonomski pritisak. Zajedno s uključenima raspravlja se o alternativnim oblicima reprezentacije, koji će i individualnu i kolektivnu pažnju svrnuti na one isključene iz društvenoga fokusa. Međutim, i sam oblik (samo)reprezentacije je krhak i nimalo samorazumljiv, kako će film i pokazati. On se postiže teškom mukom. Sasvim sigurno, zastave možemo iščitavati kao izraz nove samosvijesti, no ipak se na koncu čini da promjenu javne percepcije i vrednovanja žena u sjevernom dijelu Wolfena treba zahvaliti unutarnjim nazorima, izmijenjenim mentalnim slikama i identitarnim medijskim slikama. Tako promatrane, zastave fungiraju kao izvanjski znak korjenite promjene u mišljenju. Film razotkriva realne posljedice simboličke produkcije slika, dakle promjene u društvenoj strukturi, u neposrednim životnim uvjetima i svakodnevnom djelovanju sudionika. Prisvajanje mentalnih i medijskih slika i njihov emancipacijski pomak se poput crvene niti provlače kroz film, a posebno su vidljivi u posljednjoj sceni kada se Magdalena Brandl, bivša zaposlenica ORWO-a i model za nedavno uklonjeni spomenik radnici u kemijskoj industriji, sada uspinje na prazno postolje.

Barbara Steiner

"Spomenik Centru za žene (THE MAKING OF)", iz videa

Isa Rosenberger

je studirala na Fakultetu primijenjene umjetnosti u Beču i na Jan van Eyck Akademie u Maastrichtu. Živi i radi u Beču. U svojim se radovima najčešće bavi problemima grada, roda i javnosti. U središtu njena interesa su reprezentacijsko-politička pitanja; istražujući mentalne i medijske slike koje izgrađuju identitete umjetnica propituje mogućnosti promjene ovih (simboličkih) vrijednosnih struktura. Slijedeći moto -svatko je stručnjak/inja u svojim projektima pokušava pokrenuti procese razmjene te posredovati iskustva i očista ljudi iz različitih društvenih konteksta. Radi u različitim medijima, na najčešće s videom koncipirajući instalativne displaye za unutarnje i otvorene prostore.

IZABRANI RADOVI:

- Sarajevo Guided Tours - A Journey to a Real and Imagined Place, (video, 2002.)
- U ovom radu Isa Rosenberger istražuje kako stanovnici/ce (ponovno) prisvajaju svoj grad. Pritom se različite perspektive protagonista/ica, koji autorici pokazuju svoj grad, suprotstavljaju prevladavajućim slikama rata i nasilja. Osam gradskih mjesta niže se u kratkim sekvencama; subjektivna gledišta, predodžbe i kolektivne priče neprestano se preklapaju. -Portretima stanovnika/ica prethodi prolog u kojem se prikazuju slike opsade Sarajeva iz 1992. godine. I ovdje moć slika izbija u prvi plan u odnosu na proizvodnju "stvarnosti". I tako se paralelno krećući ne gube svoje značenje, ipak se mogu reflektirati u svojoj ideološkoj moći. (Barbara Steiner)

- Spomenik Centru za žene (THE MAKING OF), (Spomenik ispred Centra za žene u Wolfenu i video, 2005./6.) U suradnji s Centrom za žene u Wolfenu, nekadašnjem središtu kemijske industrije (Christel Bär, Birgitt Heinicke, Diana Hiller, Sonja John, Elvira Radek, Birgit Wessel) i wolfenškom umjetnicom Rotraut Nieß u okviru projektne spendije Galerije za suvremenu umjetnost Leipzig projekta - Schrumpfende Städte 2 - Interventionen/Shrinking Cities 2 - Interventions. U raspravama o de-industrijalizaciji i pustošenju u novim savezima pokrajinama u Njemačkoj žene se često označava kao gubitnice tog obrata – svakako s pravom kada se radi o njihovim ekonomskim i radničko-političkim zapostavljanjima. Kakve alternativne strategije razvijaju nezaposlene žene kada im je zaposlenje, kao važan identitarni faktor, sve manje dostupno? I što mogu ponuditi centri za žene – kao - mjesta na kojima se može razmišljati o alternativama, razgovarati o vizijama, ali i formulirati politički pritisak? (Petra Drauschke, sociologinja). Polazeći od ovih pitanja projektni je tim razvio ideju spomenika Centru za žene. Video "Spomenik Centru za žene (The Making Of)" dokumentira proces realizacije ovoga projekta i pritom na primjeru Wolfena reflektira mogućnosti za djelovanje žena u opustošenim bivšim industrijskim gradovima.

IZABRANE IZLOŽBE:

- 2006.
- Donaumonarchie, Billboard Gallery, Bratislava
- Geschichte(n) vor Ort. Eine Ausstellung im öffentlichen Raum rund um den Wiener Volkertmarkt, kustos: Michal Kolecek, Margarethe Makovec i Roland Schöny, Beč
- Every Day ... another artist/work/show, Salzburger Kunstverein
- Shrinking Cities, Pratt Manhattan Gallery, New York
- 2005.
- Schrumpfende Städte 2 - Interventionen, Galerie für Zeitgenössische Kunst Leipzig
- 2004.
- Isa Rosenberger, Ein Zeichen der Zeit, Kunst im Porschehof, Porsche Holding, Salzburg
- Trading Places, Pump House Gallery, London
- 2003.
- Isa Rosenberger, Schöne Aussicht – Modelle in verdichteten Räumen, Kunstverein Langenhagen
- trautes heim, Galerie für Zeitgenössische Kunst Leipzig
- trans/archive. Schleifen des Bedeutens, Galerie 5020, Salzburg
- (based upon) TRUE STORIES, International Filmfestival Rotterdam
- 2002.
- Sarajevo Guided Tours, Sarajevo International Airport (u suradnji sa sarajevskim SCCA), kustosica Lejla Hodžić, Sarajevo
- touristische blicke / touristic gazes, Kunstverein Wolfsburg
- duisburger filmwoche – festival des deutschsprachigen dokumentarfilms.